

synpunkten, hvars närmare belysning här tillhör kapitlet om världskrigets samhällspolitiska problem.

Hvad som nu särskildt låg dessa planer i fatet, var det bristande intresset hos riksbyggaren B i s m a r c k, för kolonialpolitik i allmänhet och levantpolitik isynnerhet. Ehuru han, som vi sett, till fullo insåg Egyptens betydelse, veta vi nu genom en afhandling af HAGEN (England und Ägypten, 1915), att Bismarck direkt uppmuntrat England här, liksom han på annat håll uppmuntrade Frankrike i dess planer på Tunis. Har mästaren under sympatiens sken velat skapa en politisk pant på England, en angreppspunkt på dess välde? Vi få icke tro det, då vi finna honom så likgiltig för själfva Konstantinopels öde; som bekant ville han icke offra "en enda pommersk musketörs sunda lemmar" för den orientaliska frågan, och han har öppet förklarat sig ej skola lägga hinder i vägen för Ryssland i denna riktning. I POSCHINGER's "Tischgespräche" för ³¹/₅ 1892 anges också motivet: "från tysk ståndpunkt skulle jag anse ett Ryssland, som besutte Konstantinopel och alltså med ett ben från Odessa öfverskridit Svarta hafvet, mindre hotande för oss än det nuvarande".

Detta är den klart kontinentalpolitiska ståndpunkten, en parallell till den "lillengelska" politiken i Manchesterlärans glansdagar. Sedan enhetsverkets koncentrationsuppgifter blifvit lösta, kunde Tyskland